בבא דרישא ¹פטור ומותר לא קתני אלא בבא דסיפא דפטור אבל אסור קשיא מי איכ' בכולי שבת פטור ומותר והאמר שמואל *כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מהני תלת דפטור ומותר צידת צבי °וצידת נחש ומפיס מורסא כי איצטריך ליה לשמואל פטורי דקא עביד מעשה פטורי דלא קא עביד מעשה איכא טובא מ"מ תרתי סרי הויין פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת קא חשיב דלא אתי בהו לידי חיוב חטאת לא קא חשיב שניהן פטורין והא אתעבידא מלאכה מבינייהו *תניא ר' אומר °מעם הארץ בעשותה העושה את כולה ולא העושה את מקצתה יחיד ועשה אותה חייב שנים ועשו אותה פטורין איתמר נמי א"ר חייא בר גמדא נזרקה מפי חבורה ואמרו בעשותה יחיד שעשאה חייב שנים שעשאוה פטורין: בעי מיניה רב מרבי הטעינו חבירו אוכלין ומשקין והוציאן לחוץ מהו עקירת גופו כעקירת חפץ ממקומו דמי ומיחייב או דילמא לא א"ל ²חייב ואינו דומה לידו (א) מאי טעמא גופו נייח ידו לא נייח א"ל

תורה אור: ויקרא ד

רש"י

בבא דרישא · העני חייב ובעל הבית פטור ובעל הבית חייב והעני פטור דפטור מחטאת ומותר לכתחלה דהא לאו עקירה עבד ולא הנחה עבד [שהאחר] הניחה בידו : פטור אבל אסור · פטור מחטאת אבל אסור מדבריהם לכתחלה : לידה לצבי ולידת נחש ומפיס מורסא · כולהו בפ' ר"א אומר האורג בסיפיה והתם מפרש טעמייהו מאי ליה בהו דפטור ומותר : מורסא · קויסטור"א: מפיס · עולר שתפתח ותצא הליחה : כי איצטריכא ליה · לאשמעינן דפטור ומותר בהנך דאית בהו מעשה כגון הני תלת והנו ליכא : איכא טובא · כגון הנך דבבא דרישא : פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת · °כגון עקירות שהן תחלת המלאכה דאיכא למגזר דילמא גמר לה אבל הנחות לא מצי למיתי לידי חיוב חטאת דהא ליכא עקירה גבי הא וארבע דקתני בכל חד תרתי דחיובא ועקירה דפטורא דתרתי נינהו פשט העני ידו מלאה לפנים הא חדא או שנתן לתוכה בע"ה וידו של עני היתה ריקנית הא תרתי וכן באידך ורבותי' אומרים פשיטות יד לפנים [לגבי שניהם] בין מלאה בין ריקנית היא תחלת המעשה וההוא הוא דקחשיב דהוו להו תרתי בעני ותרתי בבע"ה כל חיוב ופטור במסכת שבת בחטאת קאי ובשוגג: מעם הארץ בעשותה · גבי חטאת כתיב : הטעינו חבירו · שהיה גופו ברה"י והטעינו חבירו דאיהו גופיה לא עקר מידי: אוכלין ומשקין · אורחא דמילתא נקט דבר הצריך לשבת ודרך בני אדם להתעסק בהן בשבת : עקירת גופו · שעקר את רגליו מן הבית לאחר שנטען : ואינו דומה לידו · הפשוטה לפנים וגופו לחוץ ונתן בע"ה לתוכה דפטר ביה תנא דמתני' אף לעני שהוציאה: ידו לא נייח · הלכך כי הוציאה לא עקר מידי ואין דרך הוצאה בלא עקירה והנחה : גופו נייח · ע"ג קרקע והויא עקירה. ל"א ידו בתר גופו גרירא ל"ג דיתירא היא :

בר

תוספות

בבא דרישא פטור ומותר · וא"ת והא קא עבר אלפני עור לא תתן מכשול ואפילו מיירי שהיה יכול ליטלו אפילו לא היה בידו דלא עבר משום לפני עור דמושיט כוס יין לנזיר מוקי לה בפ"ק דמס' עבודת כוכבים (דף ו:) דקאי בתרי עברי דנהרא °מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא שחייב להפרישו מאיסור ואפילו אי מיירי בנכרי דלא שייך לפני עור מיהו איסור דרבנן מיהא איכא כדתניא בשילהי פירקין (דף יט.) נותנין מזונות לנכרי בחצר כטלו ויצא אין נזקקין לו משמע דווקא כשהנכרי בחצר אבל אם עומד בחוץ ופושט ידו לפנים משמע דאסור ליתן להדיא ע"מ להוציא ויש לומר דמיירי בנכרי והחפץ של נכרי דאפילו מכניס ומוציא כל היום אין כאן איסור כלל כיון שאין החפץ של בעל הבית* : בר מהני תלת · הקשה ר"ת הא איכא הא דתנן בפרק במה מדליקין (לקמן כט:) המכבה את הנר מפני שהוא מתירא כו' ואם בשביל החולה שיישן פטור ומוקי לה בחולה שיש בו סכנה וא"כ הוא פטור ומותר דאין לך דבר שעומד בפני פקוח נפש ותירץ דהא מלתא דפשיטא היא ולא איצטריך ליה לשמואל לאשמעי' כדמשני בסמוך דלא איצטריך ליה לאשמעי' פטורי דלא קעביד מעשה ולצד נחש מיירי בדליכא סכנה שיוכל להנצל בענין אחר אלא משום צערא שרו ליה רבנן כמו במפיס מורסא וכן מוכח בריש פרק שמונה שרצים (שם קז:) דלצד נחש לאו משום סכנה פטור דהא מוקי לה כר"ש דאמר מלאכה שאצ"ל פטור עליה וע"ק לר"י והא איכא הא דתני' בפ' במה אשה (שם סב:) ר"א פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון והוא פטור ומותר דהא בברייתא אחרת קתני התם ר"א יוצאה אשה בכובלת לכתחלה ותירץ ר"י בשם ר' אברהם דלא חשיב שמואל אלא פטורים השנויין במשנה דלצבי משנה היא בהאורג (שם ד' קו:) הצד נחש ומפיס מורסא משנה היא בעדיות (פ"ב מ"ה) ולספרים דגרסי בפ' במה אשה (שם ד' סב:) איידי דאמר ר"מ חייב חטאת א"ל איהו פטור אבל אסור פי' דר"א קאמר לר"מ לדבריך כמי לכל היותר לא יהא אלא פטור אבל אסור לפי גרסא זו אתי שפיר : הצד נחש · הקשה בה"ג דשמואל אדשמואל דהכא סבר שמואל מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור כר"ש ומשום צערא דגופא שרי ובפ' כירה (לקמן מב.) אמרינן בדבר שאין מתכוין סבר לה כר"ש במלאכה שאינה צריכה לגופה סבר לה כר"י ותירץ ר"ת דשמואל קאמר דלר"ש דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור בהני תלת פטור ומותר כמו שמוכיח שמואל בסוף האורג (שם קז.) דודאי פטור ומותר קאמר °וליה לא ס"ל כר"ש ומיהו לדידן קי"ל כר"ש דרבא דהוי בתראה סבר כותיה בריש כוטל (שם קמא:) (*) : ומפיס מורסא . בעדיות (פ"ב שם) תנן אם לעשות לה פה חייב ואם להוציא ממנה ליחה פטור וא"ת היכי מתחייב אפתיחת פה דמורסא הא אמרינן לקמן בפ' חבית (ד' קמו.) כל פתח שאינו עשוי להכניס ולהוציא אינו פתח ותירץ ר"ת דהאי כמי עשוי להכניס אויר ולהוציא ליחה : פטורי דאתי לידי חיוב חטאת . מה שפירש"י דעקירות קחשיב אינו נראה לר"י חדא דעקירה בלא הוצאה איננה אלא טלטול בעלמא ואין בה דררא דחיוב חטאת כלל ועוד דלפי' הקונט' קחשיב לבע"ה ג' יציאות והכנסה אחת ולעני ג' הכנסות והוצאה אחת ועוד דלא חשיב תרתי לפטור דעני באחת ודעשיר באחת כדחשיב חיובא ברישא ומפרש ריב"א דאתי לידי חיוב חטאת היינו אותו שפושט את ידו ומכניסה או מוציאה דכוותה בבא דרישא חייב חטאת והכא פטור לפי שלא עשה כל המלאכה שחיסר ממנה מעט או עקירה או הנחה והביא ראייה מירושלמי דקאמר לא אתיא מתני' אלא פטור שנגד החיוב ומשום הכי לא חשיב אלא פטור של אותו שכנגדו חייב למעלה בבבא דרישא כגון פשט העני את ידו לפנים כו' וקתני העני חייב חשיב בבבא דסיפא בפשט העני את ידו לפנים וכו' וכן לבע"ה : שניהם פטורין והא איתעבידא מלאכה מבינייהו · אינו קאי אמתני' שהרי רישא דשניהם פטורין דהיינו פשט העני את ידו לפנים קבעי לקמן (ד' ד.) אלא קאי אמאי דקאמר פטורי דאתי בהו לידי חיוב חטאת קחשיב אבל חטאת לית בהו אלא שניהן פטורין כדקתני מתני' ואמאי והא איתעבידא מלאכה מבינייהו ולא פריך שיתחייב הראשון דאין סברא דע"י השני שעשה הנחה וגמר המלאכה יתחייב הראשון אלא אשני קא פריך שיתחייב לפי שעל ידו נגמרה המלאכה : בעשותה . בכל הספרים גר' העושה את כולה ולא העושה מקצתה יחיד שעשה אותה חייב שנים שעשאוה פטורין פשטיה דקרא נראה דבעשותה קאי אנפש אבל הש"ס דריש ליה אמלאכה כלומר בעשות אותה וכולה מיירי בזה עוקר וזה מניח ואינו אלא כפל מלה וליכא למימר דב' שעשאוה איירי כגון שעשאוה בבת אחת דבפרק המצניע (לקמן צג. ושם) משמע דצריכי תרי קראי לזה עוקר וזה מניח ולב' שעשו מלאכה בבת אחת ועוד דבאיתמר כמי דקאי אמתניתין כמי קאמר האי ליסגא יחיד ועשה אותה וכו' אך קשה דבפרק המצניע (שם:) משמע דזה עוקר וזה מניח נפקא מנפש או מאחת והכא נפקא לה מבעשותה קשה לר"י מדמצרכינן קרא לפטור משמע דזה עוקר וזה מניח היה במשכן ובפרק המצניע (ג"ז שם:) כמי פוטר ר"ש זה אינו יכול וזה אינו יכול אע"פ שהיה במשכן כגון ב' שנושאין את הארון ובירושלמי פרק הזורק אהא דתנן שתי גזוזטראות ברשות הרבים כו' היו שתיהן בדיוטא אחת המושיט חייב אמר רב חמא בשם ר' מיישא ובלבד על ידי ב' ופריך בכל אתר אמרת ב' שעשאוה פטורין וכאן אמרת חייבין ומשני שכך היתה עבודת הלוים והשתא מה בכך שהיתה במשכן מ"מ הוי ליה לפטור מושיט כיון דשניהם עושין אותה ונראה לר"י דבמושיט אין זה עוקר וזה מניח אלא המושיט עשה עקירה והנחה ולא קשיא ליה בירושלמי אלא אמה שאינו מחייב מושיט אלא כשחבירו מקבל מידו אבל אם המושיט מניחו על רשות היחיד [אחר] פטור ובכל מקום על ידי חבירו פטור [טפי] כגון ב' שעשאוה וכאן אינו מתחייב אלא על ידי חבירו : איתמר נמי כו' · תימה דמייתי סייעתא משמעתא לברייתא ובפרק קמא דקדושין (ד' ו) פריך יהודה ועוד לקרא וי"ל דנזרקה מפי חבורה היינו חבורה של תנאים ור"י תירץ משום דברייתא דלעיל לא מתניא בי ר' חייא ור' אושעיא(א) : עקירת גופו כעקירת חפץ דמי או לאו · כראה לר"י דהכי כמי מצי למיבעי לענין (ב) הנחה כגון שהוציא חפץ לר"ה ועמד שם לפוש ולא הניחו ע"ג קרקע אם הנחת גופו הוה כהנחת חפץ או לא וממתני' דקתני או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ליכא למיפשט דאיכא לאוקמא שהניחו ע"ג קרקע וא"ת (ג) ואמאי לא פשיט ממתניתין (ד' יח:) דקתני לא יצא החייט במחטו סמוך לחשכה שמא ישכח ויצא ואי עקירת גופו לאו כעקירת חפץ דמי אמאי לא יצא בה הא לא מצי למיתי לידי איסור דאורייתא וי"ל דאפ"ה אסרו רבנן : מאי טעמא ידו לא נייח · כראה לר"י כלשון אחר דגרס ידו דבתר גופו גרירא ולמאי דגרס כמי ידו לא נייח מפרש ר"י דהיינו משום דבתר גופו גריר ורש"י פי' ידו לא נייח ע"ג קרקע משמע אפי' הוא וידו במקום אחד ונתן לו חבירו לתוך ידו והוציא פטור ואין נראה דבכל ענין שהטעינו חבירו בין על כתפו בין על ידו והוציא חייב דהא קתני או שנטל מתוכה והוציא חייב אלמא הנחת חפץ ביד בע"ה שהוא וידו ברשות אחת הויא הנחה מדחייב העני שעקר מיד בע"ה וכיון דהויא הנחה כשעוקר גופו עם זה שבידו הרי עוקרו ממקום הנחה :

(*) [וע"ע תוס' זבחים לג. ד"ה במלאכה]

היה

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פי"ג מהל' שבת הלכה ז טור שו"ע או"ח סי' שמז :

ד ב מיי' שם הל' ח :

א"נ י"ל דמ"מ לאיסור שבת פטור ומותר [ת"י]

רבינו חננאל

ד' פטורי דרישא דלית בהן מעשה כלל דפטור ומותר נינהו לא חשיב להן. לפיכך לא קשיא לי. ושמואל נמי דאמר כל פטורי דשבת פטור אבל אסור בר מהני תלתי צידת צבי וצידת נחש ומפיס מורסא. דפטור ומותר לא אמר אלא במידי דאית בהו מעשה ולית' מלאכה גמורה. אבל כי הני לית בהו [מעשה] כלל לא אמר מכל מקום י"ב הווין. פי' בבא (ברישא) [דרישא] קתני פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בעל הבית העני חייב בעה"ב פטור. כי נמצא שעקר מרשות הרבים והכניס והניח ברה"י לפיכך חייב חטאת. אבל בעה"ב שלא עקר כלל וגם לא הניח אלא העני הוא בא והניח לתוך ידו של בעה"ב פטור דהא בעה"ב לא עשה מעשה כלל. הנה שתים אחת לחיוב ואחת לפטור. או שנטל העני מתוך ידו של בעה"ב והוציא עני חייב שנמצא כי עקר מרה"י והניח לרה"ר אבל בעה"ב שלא עקר ולא הניח פטור ומותר. הנה העני עוד חייב ובעה"ב פטור. כן נמצאו שתים אחרות וכן כיוצא בבא שניה בעה"ב חייב שתים והעני פטור בשתים נמצא בהני תרתי בבי ח' ד' מנהון חיובי חטאת. וד' מנהון פטורין (ותרין) [ומותרין] לגמרי דהא לית בהו מעשה כלל וכיון דלית בהו מעשה (כלל) בהני ד' לפיכך לא חשיב להו האי תנא ובבא תליתאה פשט העני את ידו לפנים ונטל בעה"ב מתוכה נמצא העני עקר ובעה"ב הניח. העני עשה מעשה מיהו ולא אחד מהן עשה כולו אלא מקצתו וקיימא לן שנים שעשאוה פטורין לפיכך שניהם פטורין. הנה שתים לפטור אחד העני ואחד בעה"ב. ועוד קתני סיפא או שנתן בעה"ב חפץ לתוך ידו של עני והוציאו העני שניהם פטורין. נמצאו בעה"ב עקר בפנים והעני הניח מבחוץ לפיכך שניהם פטורין. הנה שתים אחרות. וכן נמצא בה בבבא ד' פטורי כיוצא באלו נמצאו שיתסרי בר' בבי. הסר מהם ד' ראשונים דפטור ומותר דלית בהן [מעשה] דלא חשיב להו דנשתיירו י"ב. והיאך שנינו ד' בפנים וד' בחוץ שהן ח' בלבד. ושנינו פטורי כיוצא דאתי בהן לידי חיוב חטאת הוא חשיב התנא. אבל פטורי דלא אתי בהן לידי חיוב חטאת לא קתני וזה פירושו פשט העני את ידו לפנים שיש בה חפץ שעקרו מרה"ר והכניסו לרה"י ולא הניחו וכיון שלא הניחו אין לו [אלא] אסור ואילו הניחו היה חייב חטאת והוו פטור אבל אסור דאתי לידי חיוב חטאת אבל בעה"ב שנטל חפץ מידו של עני אע"פ שעשה מעשה ואסור מיהו לא אתי לידי חיוב חטאת לעולם. שאין*) כן דרך כדי שעקר. כבר עקרו העני ולא נשאר לו מה לעשות

*) אולי צ"ל שאין כאן דרך כדי לעקור שכבר עקרו העני וכו'

מסורת הש"ס

רש"ע

לקמן דף קז.

לקמן דף נג:

פ"א רש"ע

הגהות הב"ח

(א) גמ' מ"ע ידו לא נייח גופו נייח א"ל ר' חייא

גליון הש"ס

גמ' ואינו דומה לידו. עיין סנהדרין דף סב ע"א ברש"י ד"ה ולוחשין וכו' שבע שם : רש"י ד"ה פטורי דאתי וכו' כגון עקירות. עיין שבועות דף יד ע"ב תוס' ד"ה ארבעה קמייתא : תוס' ד"ה בבא דרישא וכו' מ"מ איסור דרבנן מיהא איכא. עי' טורי אבן בחגיגה דף יג ע"א ד"ה אין מוסרין : תוס' ד"ה הצד נחש וכו' וליה לא ס"ל כר"ש. עיין סנהדרין דף פד ע"ב תוס' ד"ה מאן שמעת ליה :

(א) ועי' תוס' ב"ק סא. ד"ה ולאביי וכו' ולומר ר"י דקפיד אלא אלשון ועוד וכו' וקצ"ע :

(ב) ורשב"א פי' דהנחה פשיטא ליה ואפ"ה בעי על עקירה כדפריך לקמן דאמאי הנחה בעי עקירה אבל עקי' בעי ת"י :

(ג) ולרשב"א דמחלק בין עקירה להנחה (ת"י) כתב בפ"ב אף מ"מ קשה לי כיון דלא נייח על גבי קרקע הוציא ידו מלאה לחוץ או לפנים יתחייב אלא ודאי משום כשידו דוקא ברשות אחרת לא הוי הנחה כדפרש"י משום דבתר גופו גרירא ולר"י דלא מתלק בין עקירה להנחה קשה לי אמאי לא פשיט ממתניתין דעקירת גופו כעקירת חפץ כי היכי דהנחת חפץ ביד בעה"ב שהוא וידו ברשות א' הוי הנחה וי"ל דגבי הנחה מודה הקונטרס שיש חילוק אבל בעקירות דחשיבי טפי אפי' הוי ידו ברשות שהוא שם לא הוי עקירה כיון דלא נח ע"ג קרקע [תוס' ישנים] :

ה א מיי' פ"ד מהל' ת"ת הלכה ו:

ו ב ג מיי' פי"ג מהל' שבת הל' כ סמ"ג לאוין סה טוש"ע א"ח סי' שמח וע"ש:

א"ל ר' חייא לרב *°בר פחתי לא אמינא לך ^אכי קאי רבי בהא מסכתא לא תשייליה במסכתא אחריתי דילמא לאו אדעתיה דאי לאו דרבי גברא רבה הוא כספתיה דמשני לך שינויא דלאו שינויא הוא השתא מיהת שפיר משני לך דתניא היה טעון אוכלין ומשקין מבעוד יום והוציאן לחוץ משחשיכה חייב לפי שאינו דומה לידו: אמר אביי פשיטא לי ידו של אדם אינה לא כר"ה ולא כרה"י כר"ה לא דמיא מידו דעני כרה"י לא דמיא מידו דבעה"ב בעי אביי ידו של אדם מהו שתעשה ככרמלי' מי קנסוה רבנן לאהדורי לגביה או לא ת"ש היתה ידו מלאה פירות והוציאה לחוץ תני חדא אסור להחזירה ותני אידך מותר להחזירה מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר ככרמלי' דמיא ומ"ס לאו ככרמלית דמיא לא דכ"ע ככרמלית דמיא ולא קשיא כאן למטה מעשרה כאן למעלה מעשרה ואיבעית אימא אידי ואידי למטה מעשרה ולאו ככרמלית דמיא ולא קשיא כאן מבעוד יום כאן משחשיכה מבעוד יום לא קנסוה רבנן משחשיכה קנסוה רבנן אדרבה איפכא מסתברא ^במבעוד יום דאי שדי ליה לא אתי לידי חיוב חטאת ליקנסו' רבנן °משחשיכ' דאי שדי ליה אתי בהו לידי חיוב חטאת לא ליקנסו' רבנן ומדלא קא משנינן הכי *תפשוט דרב ביבי בר אביי דבעי רב ביבי בר אביי הדביק פת בתנור התירו לו לרדותה קודם שיבא לידי חיוב חטאת או לא התירו תפשוט דלא התירו °הא לא קשיא ותפשוט ואיבעית אימא לעולם לא תפשוט ולא קשיא כאן במזיד כאן בשוגג בשוגג לא קנסוה רבנן במזיד קנסוה רבנן ואיבעית אימא אידי ואידי בשוגג °והבא *בקנסו שוגג אטו מזיד קמיפלגי מר סבר קנסו שוגג אטו מזיד ומר סבר לא קנסו שוגג אטו מזיד ואיבעית אימא לעולם לא קנסו ולא קשיא ^גכאן לאותה חצר כאן

בר פחתי. °בן גדולים: **לא תשייליה.** כלומר שאין לבו למס' זו שמא יתבייש: **מבעוד יום.** דהייט דומיא דהטעינו חברו בשבת דהכא והכא ליכא עקירה דאיסור גביה: **שאינו דומה לידו.** הפשוטה לפנים וגופו לחוץ ונתן חברו לתוכה: **אמר אביי פשיטא לי.** ממתניתין דידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת אינה נגררת אחר גופו לגמרי להיות כרשות שהוא עומד בה בין שהוא רשות היחיד בין שהוא רשות הרבים: **כרה"ר לא דמיא מידו דעני.** דקתני מתני' דכי נטל בע"ה מתוכה פטור: **וכרה"י לא דמיא.** אם פשוטה לרשות הרבים: **מידו דבע"ה.** דקתני נטל עני מתוכה פטור: **בעי אביי.** השתא דחזינן דלאו בתר גופו שדינן לה לענין איחיובי מדאורייתא אלמא איפלוג רשותא מי אחמור עלה רבנן למיהוי כרמלית דהיכא דהושיט ידו מלאה לרשות אחרת לא יחזירנה אצלו ותהא כך פשוטה עד שתחשך דכיון דלאו בתר גופו גרירא נעשית לה רשות אחרת מדרבנן לגזור רשות מדבריהם לשבת שאסור להכניס ולהוציא ממנו לרה"י ולרה"ר ושמו כרמלית כדתניא בפרקין (דף ו.) ד' רשויות לשבת כרמלית *לשון יערו וכרמלו שאינו לא הילוך תמיד לרבים ולא תשמיש רה"י: **מי קנסוה.** הואיל והתחיל בה באיסור: **למטה מי'.** רה"ר הוא קנסוה רבנן ושויוה כרמלית דלא ליהדריה: **למעלה מי'.** דאויר מקום פטור הוא כדתנן בהזורק (לקמן ק.) הזורק ד"א בכותל למעלה מי' טפחים כזורק באויר ופטור דלא הוי רה"ר למעלה מי' הלכך לא קנסוה דלאו איסורא עביד: **ואיבעית אימא אידי ואידי למטה מי' טפחים ולאו ככרמלית דמיא.** למהוי רשות לעצמה: **כאן מבע"י.** הושיטה מבע"י מחזירה משתחשך דלאו רשות לעצמה היא אלא בתר גופו גרירא: **כאן משתחשך.** הושיטה משחשיכה קנסוה ולא שתהא רשות לעצמה דא"כ אף מבעוד יום מיתסרא אלא קנסא בעלמא: **מבע"י דאי שדי ליה.** כלומר היכא דהושיטה מבעוד יום שאם תאסרנה להחזירה וישליך מידו החפץ כדי להקל טרחו לא אתי לידי חיוב חטאת דלא הוי עקירה בשבת אלא הנחה לחודיה ואיסורא דרבנן הוא דאיכא דעשה מקצתה וכדתנן שניהן פטורין אבל אסורין קנסוה רבנן שלא יחזירנה אבל היכא דהושיטה משחשכה דאי שדי ליה מידו על ידי קנס שתאסרנו להחזירה נמצא מתחייב חטאת אם שוגג הוא דעביד ליה עקירה והנחה לא קנסוה רבנן דמוטב שלא נקנסנו משנגרום לבא לידי חילול שבת דאורייתא ומדלא חיישת להכי תפשוט בעיא דרב ביבי דלא נמנעו חכמים מלהעמיד דבריהם מפני חשש שמא לא יעמוד האדם בהם ויעשה איסור חמור: **הדביק פת בתנור.** בשבת בשוגג ונזכר שהוא שבת קודם שתאפה וקיימא לן (לקמן דף קיז:) דרדיית הפת שבות היא שהיא חכמה ואינה מלאכה: **התירו לו.** את האיסור מדבריהם וירדנה קודם שתאפה ויתחייב משום אופה שהוא אב מלאכה או לא התירו לרדותה ולהוציאה מן התנור: **בשוגג לא קנסוה רבנן כו'.** ודרב ביבי לא תפשוט מהכא לא לאיסור ולא להיתר דהאי דלא קנסוה בשוגג לאו משום חששא דדילמא שדי להו מידיה הוא אלא משום דלא עבד איסורא במזיד וחזרת ידו אינה אפילו שבות אי לא משום קנסא והכא לא קניס אבל רדיית הפת שבות הוא וגזרה במנין ומשום קודם שיבא לידי חיוב חטאת לא בטלו גזירתם ולאיסור נמי לא תפשוט מדקנסו במזיד דהתם ליכא למיחש דילמא לישדינהו שיתחייב מיתת בית דין אבל הכא אי קנסינן ליה מלרדות על כרחיך יתחייב מיתת בית דין: לאותה

היה טעון אוכלין ומשקין מבעוד יום כו'. כשעמד לפוש משחשכה איירי דבלא עמד לא מיחייב אע"ג דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי לא בטלה עקירה ראשונה כדאמר לקמן (ד' ה:) המפנה חפציו מזוית לזוית ונמלך עליהן להוציאן פטור שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך ונקט מבעוד יום לאשמעינן דעקירת גופו כעקירת חפץ דמי דאי הוה נקט טוען עצמו משחשכה ועמד לפוש לא היה משמע מידי דאפילו אי עקירה והנחת גופו לא הויא עקירה והנחה חייב משום עקירה ראשונה: **מהו** שתעשה ככרמלית. כגון שהוציא ידו מלאה לחוץ ולאהדורה אבל בע"א לא דהא תנן בפרק בתרא דעירובין (ד' צח:) עומד אדם ברה"י ומטלטל ברה"ר ולא הויא כרמלית אלא לענין רשות שהגוף שם שדומה יותר לשתי רשויות: **מי** קנסוה רבנן לאהדורה. נראה לר"י דגרס מי אסרוה ולא גרס מי קנסוה דלקמן בסמוך כי מוקמא דלאו ככרמלית דמיא אמרינן דאסור להחזירה משום קנס ושמא הא דעבדוה ככרמלית נמי הוי קנסא וכ"מ לאסור בשוגג *מבעוד יום: **כאן** למעלה מי'. וא"ת למעלה מי' לכתחלה נמי מותר להוציאה דהוי מקום פטור וי"ל דקמ"ל דאפילו הוציאה מתחלה דרך מטה מי' מותר להחזירה למעלה מי' ולא קנסינן ליה: **התירו** לו לרדותה. ואע"ג דאמרינן בר"ה בפרק י"ט (ד' כט: ושם) כל מלאכת עבודה לא תעשו וגו' יצאו תקיעת שופר ורדיית הפת שחכמה היא ואינה מלאכה מ"מ מדרבנן אסורה כדאמר בכל כתבי הקדש (לקמן קיז: ושם) ולא ירדה במרדה אלא בסכין וכן תקיעת שופר אסור מדרבנן דתנן בפ"ב דר"ה (ד' לג.) אין מעכבין התינוקות מלתקוע משום חינוך הא נשים מעכבין*: **ואיבעית** אימא לעולם לא תפשוט. נראה לר"י דל"ג לעולם לא תפשוט דאע"ג דאיכא שינויא אחרינא דלא תיקשי שני ברייתות אהדדי עדיין איכא למיפשט דרב ביבי מבני בית המדרש מדלא משני איפכא מכלל דלא התירו ולרשב"א נראה דשפיר גריס ליה דמאי דלא משני איפכא ליכא למיפשט דסברי בני בית המדרש דלא התירו דהא דלא משני איפכא לפי שאין נראה סברא לעולם לומר משחשיכה לא קנסוה מבעוד יום קנסוה דאי משחשיכה לא קנסוה שוב אין לומר מבעוד יום קנסוה דהוי כחוכא ואטלולא ואע"פ שאין שייך טעם משחשיכה לומר כמבעוד יום ולעיל ה"פ מדלא משנינן הכי לפי שאין נראה להם סברא לומר כן והוצרכו לומר משחשיכה קנסו מבעוד יום לא קנסו כדי לדחות שלא לפשוט בעיא דאביי א"כ תפשוט בעיא דרב ביבי אע"ג דאיכא למידחי בשינויא קמא ואי בעית למפשט דאביי כדאמר כשינויא בתרא וזיל הכא קמדחי ליה כו' מ"מ חדא מינייהו מיפשטה ממה נפשך והשתא א"ש דקאמר ואב"א לעולם לא תפשוט לא דאביי ולא דרב ביבי: **בשוגג** לא קנסוה. ומיירי מבעוד יום דהשתא ליכא למפשט דרב ביבי וא"ת משנויא קמא נמי נפשוט בעיא דרב ביבי דלא התירו דלמטה מי' אסור להחזירה ואפילו מוקמי' מבעוד יום הא פירשתי דאי מבעו"י לא התירו כ"ש משחשיכה וי"ל דאין לפשוט דהתם מה שלא התירו משחשיכה אע"ג דאתי לידי חיוב חטאת היינו משום מבעו"י דלא שייך טעם זה אבל גבי רדיית הפת לעולם אימא דהתירו: כאן

רבינו חננאל

לעשות יותר ממה שעשה. והמעשה שעשה הנחה איכא עקירה ליכא הלכך הוא פטור אבל אסור. כיוצא בה בעה"ב שעקר חפץ מרה"י ונתנו לתוך ידו של עני והוציאו העני והניחו ברה"ר בעה"ב שעקר מרה"י ואילו הוציאו והניחו ברה"ר היה חייב חטאת חשיב ליה. אבל העני שהניח דלא אפשר ליה לאתחיובי כי האי גוונא חטאת לא קתני ליה. כללו של דבר העוקר אתי לידי חיוב חטאת אילו הניח שהנחה אחר עקירה היא. אבל המניח לא אתי לידי חיוב חטאת לעולם שכבר נעקר מקודם. ולא נשאר למניח מה לעשות. נמצאו בבבא ד' פטורי ב' מהן יתכן שיבוא לידי חיוב חטאת. וב' מהן לא. וכן בבבא דסיפא ד' כיוצא בהן. נמצאו בהני ד' בבי י"ו. ד' מנהון חייב חטאת. וד' מנהון פטור ומותר. וד' מנהון פטור ולא אתי בהו לידי חיוב חטאת. וד' מנהון אתי בהו לידי חיוב חטאת. והאי תנא ד' דאית בהן חיוב חטאת. וד' פטורי דאתי בהן לידי חיוב חטאת קתני הני אחריני דפטור ומותר ופטורי דלא אתי בהו לידי חיוב חטאת לא קתני ועלתה השמועה יחיד שעשה חייב. שנים שעשו פטורין: ירושלמי מנין שההוצאה נקראת מלאכה שנאמר ויצו משה ויעבירו קול במחנה לאמר וגו'. בעא מיניה רב מר' הטעינו חבירו אוכלין ומשקין ברה"י והוציאו לחוץ מהו עקירת גופו כעקירת חפץ ממקומו דמי וחייב או לא. א"ל חייב ואינן דומה לידו דמתניתין שהנותן לתוכה והוציא שניהם פטורים. מ"ם ידו לא ניחא בתר גופיה גרירה. ומקום שגופו עומד שם ידו חשיבה. כי אם יעתק הגוף ידו נמשכת עמו. וכיון שהגוף בחוץ כמו כן היד בחוץ חשיבה והנה לא עקר מרה"י אבל בעת שהגוף בפנים גופו נייח ובעי עקירה. ואם נתנדנד כאילו עקר והוציא חייב שנמצא כלו מעשה בידו הוא עקר מבפנים והוא הוציא והניח וכ"ש אם הוא משא כבד. אמר אביי ידו של אדם אינה חשובה כרה"י מידו דעני הנתתה בחוץ*). שאילו היתה כרשות היחיד לא היה בעה"ב הנוטלו מתוכה חייב. ועוד אילו היתה כרה"ר לא נתחייב העני הנוטלו מתוכה והוא בבית חייב וכיון דאמר אביי ידו של אדם אינה לא כרה"ר ולא כרה"י הוצרך לשאול מהו שתיחשב ידו ככרמלית ואם הוציאה בשבת בחפץ מותר לו להחזירה. כיון שלא

*) בש"ס הגי' לסיפך כרה"י לא דמיא מידו דבעה"ב וגי' רבינו תמוה ואולי ע"ס נפל בדבריו וצ"ע

[ברכות יג: וש"נ]

[ישעיה י]

נ"ל הו מבעוד יום רש"ל ור"מ גורס ומבע"י

*) [וע"ע תוס' ר"ה כ"ט: ד"ה רדיית הפת ועי' ערוך ערך רדיה]

[עירובין סח: גיטין נג:]

בח"ג כתוב שדיבור זה עם דלעיל הוא דיבור אחד

גליון הש"ס

גמ' בר פחתי עיין לקמן דף כט ע"א: שם משתשיכה דאי שדי לי' וכו'. עיין עירובין ד"כ ע"א תוס' ד"ה לא יעמוד: שם תפשו' דרב ביבי וכו'. עי' ב"ק דכ"ג ע"א תוס' ד"ה תפשוט: שם הא ל"ק ותפשו' וכו'. זבחים דף פז ע"ב: שם והכא בקנסו שוגג וכו'. עירובין דס"ח ע"ב וד"ק ע"א וגיטין דף נ"ג ע"א: רש"י ד"ה בר פחתי בן גדולים. מלשון הכתוב זרובבל פחת יהודה (חגי א) ומלשון המשנה הפחו' והסגני' (בכורים פ"ג מ"ג):

וא"ת היכי תפשוט הא דרב ביבי ודאי אתי לידי חיוב חטאת וי"ל דהכא נמי ודאי דא"א לו לחפוש שם ידו כל היום א"נ כ"נ להשוות דרב ביבי אף על גב דאתי ודאי לידי חיוב חטאת מ"מ איכא חדא טיבותא דהיכא איסור ברדיה והכא נמי אע"ג דלא אתי ודאי לידי חיוב חטאת ליכא איסור בחזרה [ת"י]: